

הישועות יעקב [או"ח סי' תקעא סק"א] שפירש הגמרא [תענית יא.] היושב בתענית נקרא קדוש - נקרא חוטא, הא דמצי לצעורי נפשיה הא דלא מצי (עי"ש בפרש"י מא). ופירש הישועות יעקב להיפך אי מצי לצעורי נפשיה על ידי האכילה לשם שמים ולא להנאתו - נקרא חוטא (דידוע מ"ב דקדוש נקרא המקדש עצמו במותר לו, והרי הוא יכול להיות קדוש באוכלו), ואי לא מצי - נקרא קדוש. והפליא כ"ק אז"ל הפירוש הנ"ל ואמר שפלא איך מגיע פירוש כנ"ל למתנגד (והחסיד ר' יוסף בער מ"ג אמר לי, שבאמת הפירוש הזה מובא עוד בקודמים להישועות יעקב מ"ד).

והיום עלה על דעתי שאולי יש רמז בזה בגמרא רצו מתענין, היינו רצו לאכול ויש הנאה בזה שלא לשם שמים - מתענין, לא רצו - שאין כל כך תאוה, לא מתענין - אין כל כך מצוה להתענות (בדרך צחות). הנה הארכת יותר מדי.

מא. הא דמצי מצער נפשיה שיכול לסבול התענית משבחו הקב"ה, אבל מי שאינו יכול להתענות נקרא חוטא.

מב. עי' רמב"ן ר"פ קדושים.

מג. הג"ר יוסף דב שטיצברג ז"ל.

מד. עה"ג בתענית יא. כתב רבינו: עי' בישועות יעקב או"ח סי' תקע"א סק"א, ובספר עמוד העבודה להר"ב מקוסוב זצ"ל בדרוש ג' לתשובה ובספר ברית אברם פרשת פנחס בשם הר"ר מנחם מענדיל זצ"ל, שפירשו כולם בסגנון אחד פירוש חדש על הגמ' הזו, הא דמצי לצעורי נפשיה על ידי אכילתו לשם שמים, נקרא חוטא אם יושב בתענית דהיה לו לאכול לשם שמים ולהוציא הניצוצות קדושים, אבל אם אוכל בתאוה בהמית, נקרא קדוש אם מתגבר על יצרו ויושב בתענית לשם שמים. ועי' ביסוד התשובה לרבינו יונה זצ"ל [ואם אדם חלש הוא כמוני שאינו יכול לסבול עינויין קשים ותעניות ימשוך מתאוותיו ואל ימלא כל תאוותו לא במאכל ולא במשתה וכו'].